

УДК 340.143, 159.9

А- 43

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою ВНПЗ «Дніпровського гуманітарного університету» від 08.02.2024 р. (протокол № 5)

А-43 Актуальні проблеми юриспруденції та психології: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 15 грудня 2023 р.). Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. 218 с.

Збірник конференції містить матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юриспруденції та психології» (15.12.2023), у роботі якої взяли участь здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти закладів вищої освіти України.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*); канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**, докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**, докт. юрид. наук, доц. **Сергій ПЕНЬКОВ**, канд. псих. наук, доц. **Людмила ПРІСНЯКОВА**, докт. псих. наук, доц. **Олександр САМОЙЛОВ**

© ВНПЗ ДГУ, 2023

© Автори, 2023

Панасенко Інна Анатоліївна

здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Черноп'ятов Станіслав Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права
Дніпровського гуманітарного університету

УРАХУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ *ACQUIS COMMUNAUTAIRE* ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

За офіційним тлумаченням самого Європейського Союзу, «*acquis* Європейського Союзу (ЄС) – це сукупність загальних прав і обов'язків, які складають сукупність законодавства ЄС і включені до правових систем держав-членів ЄС. *Acquis* ЄС постійно розвивається з часом і включає:

- зміст, принципи та політичні цілі договорів ЄС;
- будь-яке законодавство, прийняте на виконання цих договорів, і прецедентне право, розроблене Судом Європейського Союзу;
- декларації та резолюції, ухвалені ЄС;
- заходи у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки, юстиції та внутрішніх справ;
- міжнародні угоди, які укладає ЄС, і угоди, укладені між самими державами-членами стосовно діяльності ЄС

Країни-кандидати (заявники) повинні прийняти *acquis*, перш ніж вони зможуть приєднатися до ЄС. Відступи (винятки) від *acquis* допускаються лише за виняткових обставин і в обмеженому обсязі. Країни-кандидати мають включити *acquis* у свій національний правопорядок до дати свого вступу до ЄС, і вони зобов'язані застосовувати *acquis* надалі» [1].

Відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [2], *acquis communautaire* (*acquis*) – це правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ.

Закон України «Про правотворчу діяльність» [3] під *acquis* ЄС розуміє «право Європейського Союзу» та передбачає необхідність оцінки та забезпечення проектів нормативно-правових актів праву Європейського Союзу (*acquis* ЄС).

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [4] містить зобов'язання забезпечувати поступову адаптацію законодавства України до *acquis* ЄС.

На підставі аналізу відповідного аналітичного звіту Європейської комісії І.Ю. Дір наводить такі дані: «У лютому 2023 року Європейський Союз опублікував аналітичну доповідь, у якій оцінив впровадження *acquis* ЄС у національне законодавство України за 6 кластерами та 35 главами. У загальному Україна отримала 69 балів і лише за одним із кластерів – зовнішні відносини, отримала оцінку «хороший рівень». Також за деякими главами Україна не була взагалі оцінена (наприклад, 24 глава «Юстиція, свобода та безпека»)[...]» [5, с. 353–354].

Як зазначає К.Є. Соляник, «адаптація законодавства України до *acquis communautaire* є складним та комплексним процесом, основним елементом якого є розроблення проектів нормативно-правових актів. Вона відбувається в двох формах: 1) приведення чинного законодавства у відповідність до *acquis communautaire* шляхом внесення відповідних змін, 2) розроблення проектів нормативно-правових актів з урахуванням *acquis communautaire* [6, с. 41].

Однак, впровадження *acquis* не може і не повинно обмежуватися виключно правотворчістю, але повинне також бути складовою й інших видів юридичної діяльності.

У зв'язку із цим слід відзначити започатковану Конституційним Судом України практику безпосереднього, артикульованого урахування *acquis communautaire* Європейського Союзу. Така практика у явному вигляді започаткована у Рішенні від 1 листопада 2023 року № 9-р(П)/2023 [7] та продовжена у Рішенні від 22 листопада 2023 року № 10-р(П)/2023 [8].

Урахування *acquis* обґрунтовується Конституційним Судом України посиленнями на норми Конституції України щодо набуття членства в ЄС: «У Конституції України визначено стратегічний курс України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі (абзац п'ятий преамбули, пункт 5 частини першої статті 85, частина третя статті 102, пункт 1-1 статті 116), тому Конституційний Суд України у провадженнях зважає на надбання спільноти (*acquis communautaire*) у цілому та на відповідні предметові конституційного контролю окремі акти Європейського Союзу зокрема» (п. 3.5. Рішення Конституційного Суду України від 1 листопада 2023 року № 9-р(П)/2023 [7]).

Так, у Рішенні від 1 листопада 2023 року № 9-р(П)/2023 (щодо індивідуалізації юридичної відповідальності за порушення прав споживачів) [7] Конституційний Суд України врахував положення споживчого законодавства ЄС, і зокрема звернув увагу на те, що у ньому висувуються такі вимоги до стягнень як дієвість, домірність, стримувальність; також врахував і практику Суду Справедливості Європейського Союзу (*Court of Justice of the*

European Union) стосовно тлумачення принципу домірності стягнень та інших правових заходів.

У Рішенні від 22 листопада 2023 року № 10-р(II)/2023 (щодо гарантування права на судовий захист у малозначних спорах) [8] Конституційний Суд України, оцінюючи конституційність передбаченого у Цивільному процесуальному кодексі України критерію малозначності справи – «ціна позову не перевищує 100 (у справах про захист прав споживачів – 250) розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб» – урахував Європейську процедуру розв'язання дрібних позовів у країнах ЄС (*The European Small Claims Procedure*) (далі – Правила ESCP), а саме взяв до уваги те, що (1) Правила ESCP, як і ЦПК України, втілюють ідею спрощених судових проваджень у справах невеликої значущості; (2) Правила ESCP передбачають грошовий критерій дрібних позовів – розмір позовних вимог не перевищує 5 000 євро – що є співвідносним із аналогічними критеріями у ЦПК України, однак останні, втім, є більшими – ціна позову 6 801 євро (у справах про захист прав споживачів – 17 002 євро).

Така практика урахування Конституційним Судом України *acquis* ЄС є позитивною не лише з точки зору власне конституційного судочинства; можна очікувати, що така практика також спонукатиме суб'єктів правотворчості, і передусім законотворчості, а також суб'єктів реалізації, застосування та тлумачення права враховувати *acquis* ЄС у своїй діяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Acquis (date of last review: 28/09/2022) / Publications Office of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=LEGISSUM:acquis>
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
3. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20>
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
5. Діп І.Ю. Основні характеристики «Acquis communautaire» Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2023. Том 2. № 78. С. 348–355. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286637/280490>
6. Соляник К.Є. Відповідність *acquis communautaire* – необхідна складова процесу прийняття рішення органом влади. *Проблеми державно-правового розвитку в умовах європейської інтеграції і глобалізації* : матеріали

міжнар. наук. семінару, 16 трав. 2008 р. Харків, 2008. С. 40–42. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14331/1/Solynnik_40-42.pdf

7. Рішення Конституційного Суду від 1 листопада 2023 року № 9-р(II)/2023 у справі № 3-53/2022(126/22) (щодо індивідуалізації юридичної відповідальності за порушення прав споживачів). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-23>

8. Рішення Конституційного Суду від 22 листопада 2023 року № 10-р(II)/2023 у справі № 3-88/2021(209/21, 47/22, 77/23, 188/23) (щодо гарантування права на судовий захист у малозначних спорах). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-23>

Семененко М.С.

здобувач вищої освіти
ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Золотухіна Л. О.

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри
цивільно-правових дисциплін,
ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО СІМЕЙНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Зі зростанням глобалізації та міжнародної мобільності населення у сучасному світі, питання міжнародного сімейного права стають надзвичайно важливими. Україна, як країна, що активно розвивається в цьому контексті, стикається з рядом викликів у цій сфері.

Одним з найважливіших аспектів є роз'яснення процедур та механізмів визнання сімейного статусу осіб, що перетнули кордон та мають сімейні зв'язки. Україна, прийнявши ряд міжнародних конвенцій, зокрема Гаазьку конвенцію про цивільні аспекти міжнародного викрадення дітей, зобов'язана визнавати та захищати сімейні права та інтереси громадян незалежно від їх місця проживання[1, с. 104 - 150].

Проте, необхідно вдосконалювати внутрішні законодавчі акти, спрямовані на захист прав дітей в умовах розлучення батьків або міжнародних сімейних конфліктів. Важливо розглядати ці питання з урахуванням культурних та національних відмінностей, щоб забезпечити оптимальний